

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpl.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpl.; celoletno: 4 RM — Rpl.
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

»Ura, odločilna za tisočletje!«

Luksemburška in Nizozemska v nemški posesti. — Nemški vdor v Belgijo.

Vojna med Nemčijo na eni ter Anglijo in Francijo na drugi strani dosega svoj višek in se bliža svoji odločitvi. Izza minulega petka so nemške čete na pohodu v Nizozemsko in Belgijo. Pripravljajo se velike bitke, katerih končni izid bo odločeval, kje bo težišče Evrope bodočega tisočletja. Na podlagi poročil nemškega poročevalskega urada sledimo dogodkom v njihovem vrstnem redu:

Kancler vojakom zapadne fronte

Ura odločilnega boja za bodočnost nemškega naroda je prišla. Izza 300 let je bil cilj angleških in francoskih mogotcev, da preprečijo resnično izmirjenje Evrope in da ohranjajo Nemčijo slabotno in onemoglo. Zato je sama Francija v dveh stoletjih 31 krat napovedala Nemčiji vojno. Izza desetletij pa stremijo tudi angleški svetovni mogotci za tem, da pod vsakimi pogoji preprečijo enotnost Nemčije in zabranijo državi one dobrine, ki so potrebne za ohranitev 80 milijonskega naroda. Anglija in Francija sta vodili to politiko, ne da bi se brigali za vsakokratni režim v Nemčiji. Kar sta hoteli zadeti, je bil vsikdar nemški narod. Ta cilj priznavajo danes njuni odgovorni možje.

Njuna namera je, da Nemčijo razbijeta in razdelita v same male države. Država bi tako izgubila svojo politično moč in možnost, da ohrani nemškemu narodu njegovo življenjsko silo. Zato sta zavrnila vse moje mirovne predloge in 3. septembra m. l. napovedali vojno.

Nemški narod ne sovraži angleškega ali francoskega naroda. Toda danes stoji pred vprašanjem, ali hoče živeti ali poginiti. V par tednih so hrabre naše čete strle od Anglije in Francije poslanega poljskega nasprotnika in odstranile nevarnost na vzhodu. Nato sta Anglija in Francija sklenili, da napadeta Nemčijo s severa. Z 9. aprilom je nemška vojska onemogočila tudi ta poizkus. Sledilo je, kar smo videli že pred mnogimi meseci kot grozečo nevarnost pred nami. Anglija in Francija skušata po slikanju dozdevne nevarnosti na jugovzhodu Evrope prodreti skozi Nizozemsko in Belgijo v Porurje.

Vojaki zapadne fronte! Napočila je vaša ura. Danes se pričenjajoči boj odločuje o usodi nemškega naroda za bodočih tisoč let. Vršite sedaj svojo dolžnost. Nemški narod je s svojimi željami pri vas.

Berlin, 10. majnika 1940.

Adolf Hitler.

Izjava ministra v. Ribbentropa.

V petek zjutraj je podal zunanji minister Ribbentrop zastopnikom nemškega in inozemskega tiska daljšo izjavo, v kateri pravi, da sta Anglija in Francija pripravljali vdor v nemško Porurje in da so se bile v te svrhe v belgijskih in inozemskih pristaniščih že izkrcale angleške čete ter je Anglija belgijsko in nizozemsko vlado uradno obvestila o svojih namerah. Ker Führer ni voljan prepustiti Porurje, ta važni nemški gospodarski centrum, angleško-francoskemu napadu, se je odločil, da vzame pod svojo zaščito nevtralnost Belgije in Nizozemske. Nemška armada bo govorila z Anglijo in Francijo v jeziku, katerega edinega razume in bo z njima končno veljavno obravnavala.

Spomenica nemške vlade kraljevski belgijski in kraljevski nizozemski vladi.

V petek zjutraj je minister Goebbels zastopnikom domačega in tujege tiska predal vsebino spomenice, katero je dostavila nemška vlada Belgiji in Nizozemski. Spomenica uvodno dokazuje, da sta Anglija in Francija samo navidezno nameravali novo akcijo v Sredozemlju, v resnici pa sta pripravljali vdor v nemško Porurje. Belgija in Nizozemska nista držali obljube, da bosta strogo nevtralnici. Nemška vlada ugotavlja, da je bilo belgijsko in nizozemsko časopisje izza pričetka vojne na strani Anglije in Francije. Nizozemska je podpirala stremeljenja angleškega tajnega urada s ciljem, da je treba z vsakršnimi sredstvi odstraniti Führerja in nemško vlado ter vpostaviti v Nemčiji drugo vlado, ki bo pristala na razkroj države in na ustanovitev malih nemških držav. Belgija je sicer utrdila svojo mejo napram Nemčiji, a ne svoje meje napram Franciji. Tozadevne obljube belgijske vlade nemški vladi se niso izvedle. 127 krat so angleška letala preletela nizozemsko ozemlje in v očigled dejstvu, da nizozemska vlada ni izvedla nobenih protiukrepev, je očitno, da je zavestno dopuščala priprave angleških operacij proti Nemčiji. Belgija in Nizozemska sta kljub zagotovilom nevtralnosti osredotočili svoje čete na vhodni meji ob Nemčiji in tako postavili predstražo angleško-francoski ofenzivni armadi. Torej sta se obe državi očitni postavili na stran zapadnih držav, s svojimi nevtralnostnimi izjavami pa sta hoteli svoje prave cilje prikrivati. Nemška vlada nikakor ni voljna, da zre na priprave novega napada s prekrižanimi rokami in da dovoli vdor Anglije in Francije v nemško ozemlje. Zato je izdala povelje, naj njene čete z vsemi vojaškimi sredstvi zaščitijo nevtralnost teh držav. Pri tem se Nemčija noče dotakniti neodvisnosti kraljevine Belgije in kraljevine Nizo-

zemske, a bo strla vsak njen odpor z vsemi razpoložljivi sredstvi.

Poročilo vrhovnega vojaškega poveljstva nemški vladi.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske je predložilo berlinski vladi obširno poročilo, ki podrobno navaja, da sta Belgija in Nizozemska kljub poudarku svoje nevtralnosti stali na strani Anglije in Francije. Na belgijski meji so se zbirale francoske in angleške motorizirane in oklopne divizije ter severnoafriške napadalne čete, v francoska pristanišča so prihajale kanadske enote i. dr. Tako se je pripravljala napad na Nemčijo. Belgija je sicer ojačila in poostrišla mejo napram Nemčiji, odprla pa je Franciji vse prehode vzdolž cele meje. Zadnje vesti iz Bruslja so javljale, da v Nizozemski in Belgiji Nemci nikakor ne smejo prehiteti Anglije. Zapora meje napram Nemčiji dokazuje, da nizozemski in belgijski generalni štab najožje sodelujeta z zapadnima državama.

Zavrtnjenaprotesta.

Belgija in nizozemska vlada sta po sprejemu nemške spomenice skušali vložiti protest, katerega pa je poslovodeči uradnik zunanjega ministrstva v Berlinu zavrnil in poslanika obeh držav pozval, naj v običajni obliki vložita svoji prošnji za izstavo izpotovalnih listin.

Nemški vojaški pohod.

10. majnika. Vrhovno vojaško poveljstvo javlja: Nemška zapadna armada je v jutru 10. majnika na vsej zapadni meji prešla v napad. Istočasno je zračno brodovje z velikim uspehom napadlo sovražna letališča in podprlo boje na kopnem. Führer in vrhovni poveljnik se je podal na zapadno fronto, da osebno vodi vse vojaške operacije. — Ker sta belgijska in nizozemska vlada Nemčiji napovedali vojno ter poklicali v deželo angleške in francoske čete, so se zračni napadi razširili na vojaške cilje Belgije in Nizozemske, tako so bila med drugimi bombardirana tudi letališča v Bruslju in Antwerpenu.

11. majnika. Vrhovno vojaško poveljstvo javlja: Nemška zapadna armada je prekoračila nizozemsko, belgijsko

in luksemburško mejo, vrgla sovražne obmejne čete v Nizozemski in Belgiji nazaj in se kljub razrušenim mostovom in drugim zaporam nahaja na hitrem pohodu. Na raznih mestih so pristali nemški letalski padalci, da zavarujejo dohod čet. Na 72 letališčih je bilo uničenih 300 do 400 sovražnih letal, številne letalske naprave pa so bile porušene. V zračnih bitkah je sovražnik izgubil 23 letal, sestreljenih je bilo 11 nemških letal, 15 jih pogrešajo. Sovražnik je napadel mesto Freiburg, pri čemer je bilo ubitih 24 civilnih oseb. Odslej bo Nemčija na vsak tak napad odgovarjala s petkratnim številom bomb na angleška in francoska mesta.

12. majnika. Nemški napad se nadaljuje. V Nizozemski napredujejo nemške čete zapadno od Süd-Willemprekopa in so vpostavile zvezo s četami, ki so pristale po zračni poti v Rotterdamu. V Belgiji so izsilile prehod preko Albertovega prekopa. S 13. majem vihra na stolpu mesta Lüttich nemška zastava, le nekatere zunanje utrdbe se še upirajo. V južni Belgiji so nemške čete zavrtnile Francoze in že dosejajo zastavljene cilje. Letala so nadaljevala napade na zbirajoče se čete, korakajoče kolone in železnice. 12. majnika je bilo sestreljenih 320 letal, lastne izgube znašajo 31 letal. Ob nizozemski obali je bila ena angleška križarka potopljena, druga poškodovana in 7 trgovskih ladij zadetih. Pri Tilburgu v južni Nizozemski je bil vjet nizozemski general s štabom, število vjetih Nizozemcev znaša okroglo 18.000 mož.

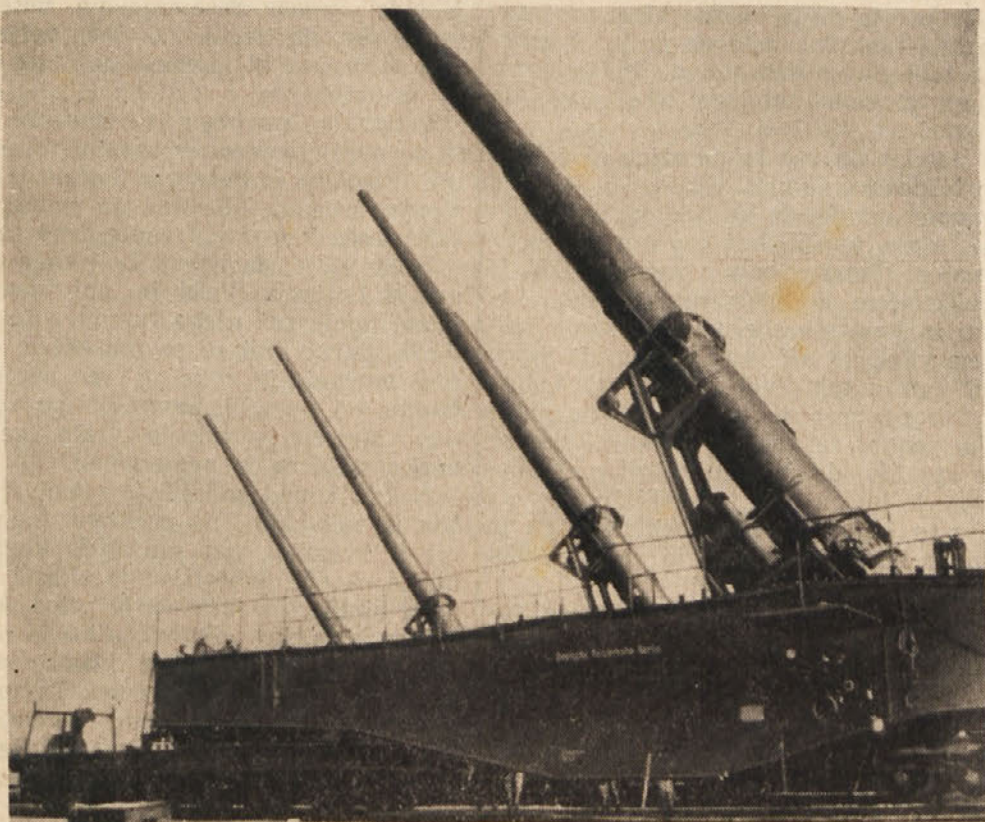
15. majnika. Vrhovno vojaško poveljstvo javlja: Pod silnim vtisom nemških letalskih napadov in ob pripravljajočem se napadu nemških oklopnih čet se je mesto Rotterdam predalo. Po predaji Rotterdamu je vrhovni poveljnik nizozemske vojske izdal povelje, naj njegove čete opustijo vsak odpor. S tem je peti dan boja, izzvanega proti Nemčiji, Nizozemska kapitulirala. Zasedba pokrajine Zeeland in nekaterih otokov, koder nizozemski poveljnik očitno nima oblasti, je vprašanje nekaterih dni. Siloviti uspeh je bil izvojevan po sodelovanju nemških čet na kopnem in v zraku. — V Belgiji so nemške čete zasedle Lüttich, Givet in Sedan, na jugu so prekoračile reko Maas in se nahajajo na francoskem ozemlju. Prvi veliki spopad med nemškimi in francoskimi oklopnimi četami je končal z umikom Francozov. 13. majnika je sovražnik izgubil 150 letal, 27 nemških letal se ni vrnilo s poleta. — Nizozemska vlada s kraljico Viljmino na čelu se nahaja v Londonu.

Norveška fronta.

13. majnika. Pri Narviku je ojačeni sovražnik napadel na morju in pri tem izgubil enega rušilca. V srednji Norveški se nahajajoče nemške čete so bile ojačene. Pri Narviku se morajo nemške čete braniti pred daleko številnejšim sovražnikom.

Churchill namesto Chamberlaina

Chamberlain, dosedanji prvominister angleškega imperija, je napravil prostor vojnemu ministru Churchill. V novo vlado so vstopile vse angleške stranke, ministri ostanejo večinoma stari. — Angleško časopisje je pozvalo ljudstvo, naj odslej stalno nosi pri sebi plinske maske. Po vsej Angliji so razdeljene vojaške straže. Vsi moški nemški izseljenci od 16. do 60. leta so bili internirani, ostali inozemci pa so pod strogim nadzorstvom.

Najtežje nemško orožje.

V odločilni bitki, ki se je pričela na zapadni nemški meji, ne manjkajo tudi ne najtežji topovi na železniških tračnicah.

M. Zander

Kaj pravi Italija?

V mnogih italijanskih mestih so se minule dni vršile demonstracije proti Angliji in Franciji. Številke o milijardi lir škode po pomorski blokadi so močno vplivale na javnost. V juniju je dograjena 4. velika bojna ladja, nameravana pa je zgradba nadaljnjih 12 lahkih križark, rušilcev in podmornic. Na italijanskih mejah stoji po poročilih časniki milijon vojakov.

„Molk prekinem samo še z dejanji“, je dejal Mussolini povodom proslave štiriletnice imperija. Višek proslave v Rimu je bila velika parada rimske garnizije, kateri je Mussolini prisostvoval v uniformi prvega maršala imperija. V svojem govoru je slavil veličino Italije in pripomnil: „Po mojih govori se morate sedaj privaditi mojemu molku. Samo z dejanji bom molk še prekinil!“

Pogodba med Jugoslavijo in Rusijo.

Iz Moskve je došlo uradno poročilo, po katerem sta Jugoslavija in sovjetska Rusija sklenili pogodbo o ureditvi medsebojne trgovine in plovbe. Predvidena je zamenjava blaga oz. surovin v višini 176 milj. dinarjev. Nadalje se ustanovi v Moskvi jugoslovansko in v Beogradu sovjetsko trgovinsko zastopstvo. Pogodbo sta podpisala bivši finančni minister Jankovič za Jugoslavijo in komisar Mikojan za Rusijo.

Švedska se je pomirila.

Nemčija in Sovjetska Rusija sta se po pogajanjih v Moskvi zedinili, da z jamčita nevtralnost Švedske. Kancler Hitler in švedski kralj Gustav sta nato medsebojno izmenjala pisma diplomatske vsebine. Pisma so izzvala v Švedski in tudi v Danski veliko pomirjenje in jih smatrajo za prispevek k umirjenju severne Evrope.

Vjeti Norvežani svobodni.

Kancler Hitler je izdal povelje, v katerem pravi med drugim: „Norveški vojak se je boril odkrito in pošteno in je pošteno ravnal z našimi ranjenci in ujetniki in jih oskrboval. Civilno ljudstvo se je slično zadržalo. Ni se udeleževalo bojev in je skrbelo za nemške ranjence. Zato sem se odločil, da vrnem vjetim norveškim vojakom svobodo, le poklicni vojaki ostanejo vjeti do izjave bivše norveške vlade, da ukinja svojo vojno napoved Nemčiji, ali do častne izjave častnikov in vojakov, da se boj proti Nemčiji ne bodo več udeleževali.“

Hrvaški voditelj pri knezu-namestniku. Knez-namestnik Pavel je sprejel vodjo Hrvatov podpredsednika dr. Mačka in se z njim razgovarjal o položaju. V političnih krogih glavnega mesta sodijo, da se je razgovor tikal tudi zunanje-političnih vprašanj.

Teden v besedi.

Vorošilov, dosedanji vojni komisar Sovjetske unije, je bil imenovan za predsednika odbora za državno obrambo in za namestnika predsednika sveta ljudskih komisarjev. Novi vojni komisar sovjetske države je poveljnik kijevskega vojaškega okraja Timošenko. Tudi v sovjetski armadi so bile izvedene nekatere spremembe.

Islandijo so zasedli Angleži. Angleške čete so zasedli otok Islandijo, ki se je prej nahajal pod danskim kraljem. Vojaško poveljstvo je zasedbo opravilo, da je bilo treba prehiteti nemške čete. Otok sam ima okroglo 100.000 kv. km površine in okroglo 100.000 prebivalcev. Izvažajo ribe, olje, meso in ovčjo volno. Glavno mesto je Reykjavik.

Splošna mobilizacija v Švici. Vznenmirjena Švica je v soboto 11. t. m. zjutraj izvedla splošno mobilizacijo svoje armade.

Angleško in francosko brodovje je zasedlo glavna nizozemska otoka ob ameriški obali, Curacao in Aruba. Na otoku Curacao se nahajajo izdatni petrolejski vrelci. Japonska je postala zbog tega zelo pozorna.

Za poveljnika jugoslovanske mornarice je bil imenovan konteradmiral Barvič.

V Rumuniji je bila izvedena preosnova vlade, zunanja politika pa ostane nespremenjena.

Milijardo lir škode ima od pričetka vojne do danes Italija vsled angleško-francoskega nadzorstva pomorske plovbe.

„Mi želimo mir, da se moremo gospodarsko in kulturno razvijati in občo blaginjo utrditi“, tako je dejal jugoslovanski pravosodni minister Markovič.

V Šibeniku so dvignili potopljeni jugoslovanski parnik „Ljubljano“.

„Za vsakega umorjenega letalskega padalca bomo ustrelili 10 ujetnikov“, tako je javil nemški zunanji urad sovravnim državam z ozirom na francosko trditev, da nosijo padalci belgijske, nizozemske ali civilne uniforme.

V Berlinu se je mudil italijanski prosvetni minister Pavolini.

Jugoslovansko delegacijo v Moskvi, je sprejel predsednik sveta ljudskih komisarjev Molotov in se z njo razgovarjal tri ure. Vršili so se tudi razgovori s Stalinom.

Ob navzočnosti italijanskega kralja in cesarja Viktorja Emanuela je bila v Neaplju otvorjena velika kolonialna razstava.

Norveški bivši zunanji minister Koth je prispel v Anglijo.

Amerika je dovolila prodajo 116 parnikov, zgrajenih med svetovno vojno. Kupci niso bili imenovani.

V nekem londonskem predmestju so našli umorjenega časnika Miller-ja, ki je v svojih poročilih ostro kritiziral postopanje angleške vlade.

Italija in Španija sta podpisali trgovinsko pogodbo.

Španska vlada je zgradila v afriški Tetuani v zahvalo marokanskim vojakom večje število družinskih hišic in jih jim je slovesno izročila.

Italija je dogradila bojno ladjo „Littorio“ s prostornino 35.000 BRT ter dovolila novih 8 milijard lir za oboroževanje.

Ruski parnik „Luculo“, ki se je pred 20 leti potopil v Bosporju, nameravajo dvigniti. Na krovu ima baje dragocene listine in dragulje bivše carske družine.

Trije anglikanski škofje so po vesteh nemških listov dospeli v Beograd, da

pripravijo zблиžanje s pravoslavjem. „Hrvatska Straža“ pripominja, da njihovo bivanje v državi nikakor ni nepolitično.

Zimska akcija v Slovaški je dala okroglo 10 milijonov kron v gotovini in blagu.

V Berlinu se nahaja danska trgovinska delegacija, ki pripravlja novo trgovinsko pogodbo.

V Rimu je bival nemški prometni minister Dorpmüller.

Italija je pričela z gradnjo albanske železnice Drač—Elbassan. Nameravana pa je železniška zveza od Jadrana do Soluna.

Milijon vojakov je Italija po vesteh nemškega poročevalskega urada postavila na svoje meje.

Iz naše države

Prosvetni minister mladini.

Minuli teden je govoril šolski mladini prosvetni minister Rust. Poudarjal je važnost truda in uspeha v šoli. „Mladina se hoče danes udeleževati povesod, pri zbirkah, pri poletnem delu v kmetijstvu i. dr. Samo eno ji je težko: šolske naloge. Kdor pa hoče delo Adolfa Hitlerja pravilno razumeti, tudi šolskih dolžnosti ne sme prezreti. Največji sovražnik mladine je brezskrbnost in užitekajelnost. Poklic v življenju terja žrtev, in uspehe in teh je zmožen le, kdor tudi svojih šolskih dolžnosti ni zanemarjal. Hrabrim vojakom na fronti se mladina oddolži le tako, da šolskih knjig ne vrže v kot, marveč dela in se trudi za znanjem, da jih lahko nadomesti.“

O kovinski zbirki.

Zbirka bakrenih, cinastih, nikljastih, svinčenih in medenih predmetov je dobro uspela. V topilnicah topijo oddane predmete po skrbnem sortiranju in oddajajo čiste kovine rezervnim skladiščem. Strokovnjaki so že sedaj na delu, da pripravljajo nadomestila za slučaj, če bi bilo treba oddati medene kljuge, bronaste svetilke in slične kovinske predmete. Slednji, nahajajoči se v uradnih prostorih in velikih stanovanjih, bodo razvrščeni v štiri skupine: 1. odvišni, premični, 2. pritrjeni, lažje odstranljivi, 3. pritrjeni, odstranljivi le s pomočjo strokovnjakov, 4. predmeti, za katere je treba nujno nadomestila.

Stroge kazni za tihotapljenje živil.

Posebna kazenska odredba za prestopke v organizaciji prehrane uvaja stroge kazni. Tako je minule dni beljaški prehranjevalni urad kaznoval nekega Beljačana, ki je kupoval jajca brez nakaznice, na 10 RM globe in tudi posestnika, ki sta jajca oddala brez

nakaznice, z isto svoto. Z uvedbo nakaznic za živila in kart je vsakomur dana možnost, da se rednim potom prehrani.

Dve važni odredbi.

Pošiljke pisem, zasebnih brzojavov in poštних nakaznic vojakom z vojaško številko so od sobote 11. t. m. za pet dni ukinjene. Zavojčki, namenjeni vojakom z vojaško številko, se za nedoločen čas ne odpremljajo. Zapora velja tudi za pošiljke letalcem in mornarjem in onim vojakom, ki imajo poleg številke naveden tudi poštni urad. Poštni promet s fronte v zaledje ostane neoviran. — Z ozirom na velike dogodke na fronti, ki prinašajo odločitve, so plesne zabave prepovedane.

Vesti iz Jugoslavije

Praznik slovenske Krajine.

V nedeljo 5. majnika so se zbrali ti soči prekmurskih in štajerskih kmetov v Soboti, središču Slovenske Krajine. Prireditev, ki jo je organizirala Kmečka zveza, je bila po svojem sporedu in poteku v znamenju slovenskega kmetijstva. Govorniki so poudarjali važnost kmečkega stanu za narod in državo ter pripravljenost slovenskih kmetov za obrambo najdražjih svetinj. Prireditev so oplešale prosvetne svečanosti, ki so prikazale višino kulturnega življenja podeželja. — Začetkom majnika so se mudili v številnih krajih Krajine slovenski časniki, kar kaže, koliko zanimanje vlada za one dele slovenske zemlje, ki so bile stoletja pod Madžari.

Razstava madžarskih slikarjev.

V Beogradu so razstavili madžarski slikarji. Razstavo je obiskal tudi knez-namestnik Pavel ter ji izkazal vso po-

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(18. nadaljevanje.)

Na noč ju je župan lastnoročno zaprl v skedenj. Potem je hodil po vasi in spraševal po psu. A ta je izginil kakor kamen v vodi, čeprav je bilo tu in tam videti krvave sledove v snegu.

Niklasova kočja je bila kljub pozni noči polna ljudi. Kdor ni našel prostora notri, je stal pri vratih ali hodil po ulici gor in dol, da bi zdaj in zdaj previdno pogledal v izbo. Spal ni niti višji paznik in prezirajoč vse naredbe je po stari navadi pil v svoji baraki.

Z Niklasom je bilo namreč slabo. Od kar sta ujetnika pobegnili, se je njegovo stanje tako poslabšalo, da so vsak dan pričakovali konca. Ni ne jedel ne pil in se ni brigal za nobeno stvar več; na vsa vprašanja, kako je z njegovim zdravjem, je odgovarjal s kretnjo roke proti prsim, s čimer je hotel pokazati, da ga duši. Zato je ležal pri odprtih vratih, odet z vso toplo in boljše obleko, kolikor so je mogli zbrati v taboru. Pri peči in okrog postelje so dan in noč bedeli tovariši. Niti inženir niti nadpaznik jim nista delala zaprek. Pr-

vič, ker Niklas ni bil kdor si bodi, drugič, ker je divja snežna vihra onemogočala vsakršno delo na polju. A morda tudi zato, ker sta po kuharjevem begu z vsem taborom vred izgubila glavo.

Vendar pa vsa ta množica ni čakala le Niklasove smrti. Gojili so namreč prazno upanje, da bo Niklas pred smrtjo še vse poučil, kaj naj prav za prav pomeni Sabov beg v čudni družbi z Vukinčičem in Schmerzenreichom. Znakaj in kam sta zbežala v takem strašnem viharju? Ali nista vedela, da mora biti tam, v teh divjih stepah huje kakor v taboru, kjer se je kljub vsemu pritisku vendar še nekako živelo. Kako se je zgodilo, da ju niso mogli ujeti, čeprav je bil na čelu ta podli župan... Vse to je moral vedeti Niklas, ki ga je kuhar tako silno ljubil in cenil. Vedel je, pa ni hotel povedati!

Če so se torej Niklasove ustnice porredkoma zganile, so se napeto zagledali vanje, pričakujoč pomembne besede. Toda Niklas je šepetal tako tiho, da ga niso razumeli niti tisti, ki so mu sedeli ob zglavju. Glasneje je govoril le, kadar so zaprli vrata pred silovitimi naskoki viharja. In premikal se je na ležišču vse dotlej, dokler niso odprli vrat. Potem se je znova pogreznil v polmrtno stanje. In z nepremičnimi očmi je gledal in gledal v stepto, po ka-

teri so divjali snežni zameti. Veliko jih je videlo v tem znamenje, da čaka na kako vest od beguncev. Tem težja je bila skrivnost, ki je visela nad bolnikovo posteljo.

Četrty dan po begu je vihar ponehal in se nepričakovano spremenil v odjugo. Popoldne je deževalo. Potem je nastopila črna in tiha noč in stala pred vrati kočje kakor zid neprodinje teme.

Zdelo se je, da bolnik bolj kaže znamenja življenja. Velel je, naj vzamejo nekaj odeje raz njega ter mu više podložijo glavo. Prsi so se mu začele dvigati močneje in roke so mu nemirno blodile po postelji. Samo oči so venomer strmele v odprta vrata, vedno enako steklene in nepremične.

Nekdo izmed bedečih je menil, da je Niklas očitno na prelomu bolezn, ter je svetoval, naj mu dajo kozarec mleka. A oče Sebastijan je ukazal prinešiti biblijo. Domneval je prav, kajti Niklas je mleko odklonil, a ko je zaslišal prve besede svetega pisma, se je nasmehnil, rahlo, a dobrotno. Ta smehljaj je ostal na njegovem obrazu, čeprav se je med branjem obračal list za listom in je debeli glas očeta Sebastijana že nekoliko ohripel.

Ujetnikov je bilo vsak trenutek več. Novica o tem, da Niklasu že beró biblijo, se je na mah raznesla po baraki in spravila vse na noge. Marsikdo bi bil

rad nadomestil očeta Sebastijana, a ta ni pustil knjige iz rok, čuteč, da bo po Niklasovi smrti tisti prevzel prvenstvo v taboru, ki se bo ob smrti najbolje izkazal. Zato se je potrudil, kolikor je mogel, in šel umerjeno od poglavja do poglavja, kakor si sledi v knjigi. Po vsaki strani je prenehal in pogledal izpod naočnikov na ležišče. Ko je zapazil, da se bolnikove oči že počasi zapirajo, je zašepetal, naj snamejo križ, ki je visel nad posteljo, in prinesó svečo iz barake.

Potem je očistil naočnike, sklenil Niklasu roke na prsih in bral dalje z nekoliko dvignjenim in še slovesnejšim glasom kakor doslej. Pomembnost naloge, za katero se je samo on čutil poklicanega, ga je popolnoma prevzela. Pozabil je celo na majhno nepotrpežljivost v sebi, ker ta človek tako počasi umira.

Ko pa se je v nekem trenutku znova vprašujoče ozrl v Niklasa, se je tako začudil, da mu je padla knjiga iz rok. Bolnikove oči so bile spet široko odprte in obrnjene proti stepi. In kar je bilo še bolj čudno, v njih je gorela nekaka krvava in grozotna svetloba kakor odsev peklenskega ognja. Oče Sebastijan ni še nikoli videl nič podobnega.

(Dalje sledi.)

zornost. Madžarski listi so tudi objavili, da je upravitelj Horthy podelil knezu Pavlu najvišje madžarsko odlikovanje na biserni ovratnici. Sploh je v zadnjem času opaziti, da je Madžarski mnogo na tem, da ohrani s svojo jugoslovansko sosedo čim pristranejšo odnošaje.

Hrvati odločno za Jugoslavijo.

Hrvatski politični voditelji, med njimi predvsem dr. Maček, podpredsednik vlade, dajejo odločne izjave za Jugoslavijo. S tem v zvezi naglašajo hrvatski listi, naj se nihče ne moti pri presoji hrvatske politike. Hrvati se bodo za Hrvatsko in Jugoslavijo borili kakor levi, če bo treba. S sporazumom s Srbi je zrastle zaupanje v državo Jugoslavijo.

Občinske volitve na Hrvaškem.

V Hrvatski banovini so razpisane občinske volitve. Ker so to prve volitve v okvirju hrvatske samouprave, vlada zanje veliko zanimanje. Glavni poli-

tični organizaciji, hrvatska ljudska in demokratska stranka, bosta složno nastopali. Na Srbe v Hrvatski je predsednik vlade Cvetković povodoma bivanja v Zagrebu izdal poseben oklic, v katerem pravi, naj volijo poštene može, ki so dobri Srbi in naklonjeni sporazumu z Hrvati. Volitve same so javne, volilna pravica je znižana na 24. leto.

Protijetični teden.

Od 19. do 25. t. m. priredi Slovenija teden pod geslom: Noben jetični brez bolniške postelje. Strokovnjaki bodo v govorjeni in pisani besedi tolmačili, kako se odvrne in uspešno leči jetika, ki je prava ljudska kuga.

To in ono. V Ljubljani so otvorili sanatorij za zasebne nameščence, katerega stroški so znašali 12 milj. dinarjev. — Iz okraja Banjaluka je odpotovalo v Italijo zadnjih 260 Italijanov. — Znani veliki trapistični samostan v Rajhenbergu je dobil novega opata g. Pija Novaka. — V Ljubljani je razstavil svoje slike slikar Srečko Magulič.

Vauti in izrekli mlademu paru iskrene čestitke. Ženin in nevesta sta iz zavrednih slovenskih družin in jima želimo še mi obilo blagoslova in družinske sreče!

Tudi mala motorna kolesa (125 kub. cm) morajo glasom odredbe prometnega ministra nositi uradno štampiljko v obliki rdečega kota, sicer niso več pripuščena v promet. Lastniki zaprosijo za dovoljenje nadaljne uporabe pri pristojni upravni oblasti (na želi pri občinskih uradih). Dovoljenja se izstavljajo samo, če je nadaljna uporaba koles v splošnem interesu. — Nadalje se javlja, da se nakaznice za bencin in mineralna olja za motorje in motorna vozila dovoljujejo samo do 15. vsakega meseca.

O nakaznicah za obuvala vlada še delna nejasnost. Uvedene so sledeče nakaznice: nakaznice I a (modre) dovoljujejo nakup nepodloženih delovnih čevljev z usnatimi, gumijastimi ali lesenimi podplati; nakaznice I b (bele) omogočajo nakup cestnih čevljev v velikosti 25 do 40, športnih čevljev in škornjev; na nakaznice I c (zelene) se kupujejo copate in telovadni čevlji. Nakaznica II (rumena) omogoča nakup suknjenih čevljev, sandal in sandalet pod vrednostjo 3 RM za može in 2.50 RM za ženske in otroke. Čevljarjem in trgovinam s čevlji je prepovedana oddaja drugih kakor na nakaznici zabeleženih vrst obuvala. Že izstavljene nakaznice uradi ne smejo več izmenjavati.

Otroške obleke samo na otroško karto za obleke. Mnogim otrokom so obleke, dovoljene na otroško karto za obleke, premajhne. Starši so zanje kupovali obleke v primerno večjih merah, a so oddajali trgovcu le otroške karte. Odslej je predvideno, da morajo starši predložiti otroške karte uradom, ki karte izdajajo, in ti jim bodo za odrezek teh kart oddajali nakaznice. Nakaznice se smejo glasiti tudi na blago, slednje pa oddajajo trgovci le krojačem ali šiviljam.

Odškodnina za izgube pri okuženi živini. S 1. januarjem t. l. je v veljavi odredba, ki dovoljuje denarne odškodnine za sledeče slučaje: za živino, ki je bila pobita na ukaz policije, za živali, ki so poginile vsled policijsko predpisanega cepjenja, za nad 3 mesece staro govedo in konje, ki so bili zaklani vsled okuženja po drugi živini ali divjačini, za živali, ki so bile ubite zaradi stekline ali zaklane zaradi slinavke ali parkljevke i. dr. Za izplačevanje odškodnin se ustanovijo posebne blagajne. Lastniki živali plačujejo potom občine v blagajno gotov prispevek. Predpogoj za izplačanje odškodnine je, da posestnik tekom 24 ur javi živinsko bolezen živinozdravniku. Odškodnina znaša največ $\frac{1}{5}$ škode. (Ob času bomo o novi odredbi podrobneje poročali.)

Slovenski pozdravi s fronte. V uredništvo je došlo pisemce sledeče pristrčne vsebine: Kar sedem Slovencev-vojakov se je znašlo v enem regimentu. Pa se pogosto pogovarjamo o domovini, beremo naš tednik, ki nam je zelo drag prijatelj, in često zapojemo še kako našo slovensko. Tudi na naša dekleta radi mišlimo in nam je le hudo, da so pismeni stiki z domovino bolj pičli. Naj bodo torej vsaj duševni stiki zato tem pristranejši. Vse rojake in posebno Globašane pozdravljajo Nace Čebul, pd. Jgrov, Wutte Janko, pd. Kunčev, Mōrt Janez, pd. Bolčar, Cirgoj Peter, Mirko Hrast, pd. Hamričev, vsi iz Globasnice, Schlāf Janez iz Železne Kaple, Ogris Feliks iz Škocijana, Janez Oraže iz Sel.

Gallizien — Galicija. Pred tedni so našli v reki Beli truplo v Galiciji bivajočega delavca pd. Urbančka. Domneva, da gre za samomor, še ni potrjena. Temno in nikakor nesumljivo zadevo preiskuje sodnija. — V Encelni vesi so posestniki prav pridni v skrbi za lepše lice svojih poslopj. Posestnik Mark postavlja nov, čeden hlev. Tudi gospodar Merlič hoče biti moderen in se je lotil gradnje novega gospodarskega poslopja. Vidrh v neposredni sosesčini pa si je postavil novo hišo. — Naša dekleta zaslužijo pohvalo. Nadomestiti hočejo v vojski služeče fante in so

v okvirju domačega društva pod vodstvom našega zborovodje pričele s pevskimi vajami. Novi gališki zbor bo menda v kratkem že pokazal svoje zmožnosti.

Zell — Sele. Pridni so naši delavci. Kar štirje so se ojunčili in si gradijo družinske hišice. Njihov vzgled je našel posnemalce, mad njimi je naš bivši občinski tajnik Lojze Čebul, ki si postavlja svoj dom kar v osrčju selske vasice. Tako bo naše lepo naselje dobilo novo, še lepše lice. — Občina je dobila cel vagon rži, ki se je prodajalo po 10 pf kg.

Smrtna nesreča. 18 letni Maks Blasniki, progovni delavec pri Beljaku, se je minuli četrtek ranil v levo roko ter je bil na poti k zdravniku. Kljub prepovedi jo je mahnil v mesto na železniškem tiru. Nenadno ga zgrabi pri glavnem kolodvoru lokomotiva iz Spitala došlega osebnega vlaka. Truplo nesrečnega fanta je bilo grozno razmesarjeno. Po nesreči zaslišani strojevodja je izjavil, da mu ni bilo mogoče ustaviti vlaka.

Koroški drobiž. Celovško kopališče ob Vrbskem jezero je bilo ob praznikih otvorjeno. Tudi parniki so že v prometu. — Razpisana so mesta batic v Beli, Grebinju in Pliberku. — 26 letni delavec Cnoll pod Vetrovom je zašel in padel v prepad. — Od 6. majnika naprej se oddaja na odrezek VI karte za obleke par ženskih nogavic, pri čemer se točke ne vračunajo. — Za odrezek „a“ nakaznice za jajca se v času od 6. majnika do 2. junija oddajajo 3 jajca na osebo. — V Celovcu je že ustanovljena blagajna proti živinskim kugam. — Z novim letom je v veljavi predpis, po katerem bodo morali vsi ptiči v ptičnicah nositi pritrjene obročke. — V Grebinju je umrl 60 letni gostilničar Rudolf Loigge.

Nekaj zemljepisja o Belgiji in Nizozemski. Belgija je najmanjša evropska kraljevina. Meri 30.507 kv. km in šteje 8,5 milijona prebivalcev. Po svoji legi tvori najvažnejši prehod iz zapadno-nemških nižin v severno Francijo. Državne meje potekajo vseskozi v ravnini in sicer ima Belgija 100 km skupnih mej z Nemčijo in domala 300 km skupno z Francijo. Osrčje Belgije z glavnim mestom Brusljem je izredno gosto poseljeno. Štiri največja mesta so Bruselj (900.000 prebivalcev), Antwerpen (290.000), Gent (180.000) in Lüttich (170.000). Glavni izvozni pridelki so železo, volna, premog, okroglo dve petini zemlje služita kmetijski proizvodnji. Ogromna je kolonijalna posest belgijska, ki meri okroglo 2 in pol milj. kv. kilometrov s 13 milijoni prebivalcev. — **Nizozemska** ali Holandska ima nekaj nad 34 tisoč kv. km površine in 8,5 milj. prebivalcev. Domala dve tretjini nizozemske nižine se nahajata pod morsko višino. Pred poplavami ščitijo deželo številni obrežni jezovi. V slučaju nevarnosti te jezove porušijo. Med rekami Renom, Maas in Schelde je napeljana celo omrežje prekopov, ki omogočajo najmodernejše vrtnarstvo. Nizozemska slovi za deželo najkultiviranejših rož, izvažata vrhutega še zelenjad, olja, mleko, sir, meso in premog. Nizozemski kolonijalni imperij meri skoro 2 milj. kv. km z 62 milj. prebivalstva. Poleg Anglije in Belgije je Nizozemska največja kolonijalna država. Glavno mesto je Amsterdam, sedež vlade pa je v Haagu. Kakor Belgija je tudi Nizozemska kraljevina in ji stoji na čelu kraljica Viljemina.

Najdaljšega dne v Evropi se vesele prebivalci severnega mesteca Reykjavik na Islandskem, kjer traja beli dan neprenehoma kar tri in pol meseca. Nadalje traja neprestano dan v mestecu Bardo na Norveškem od 21. maja do 22. junija, torej nad mesec dni. V naših krajih je najdaljši dan dolg samo 16 ur (21. junij), najkrajši pa 8 ur.

Tudi na Slovaškem zbirajo odpadke. Po nemškem zgledu organizirajo tudi na Slovaškem zbiranje vseh vrst odpadkov. Odpadke bo zbirala šolska mladina. Vse zbrane odpadke bodo izročali posebni trgovski družbi. Zbiranje odpadkov je obvezno.

Čirom naše zemlje

Letošnja zlatomašnika.

1890 — 10. majnik — 1940.

Zlatomašništvo je prav poseben božji dar, katerega so deležni le redki delavci v vinogradu Gospodovem. Saj pomeni dolgih 50 let duhovnega pastirovanja, vzgajanja in učiteljevanja, 50 let darovanja sebe v božjo čast in bližnjega blagor. Pot slovenskih duhovnikov je morda hvaležnejša ko drugih, a zato tudi bolj križeva. O Slovencih vemo, da imajo v primeru z drugimi narodi pri svojem majhnem številu relativno veliko zlatomašnikov, kar je gotovo lepa odlika slovenskega duhovništva in hkrati hvalevredna dika vse narodne družine. Tudi duhovnikov ima namreč vsak narod toliko in takšne, kakršne zasluži.

Dva sta letošnja naša zlata jubilarita: mil. kanonik msgr. Valentin Podgorc in župnik v pokoju Matej Ražun v Škocijanu. Podgorc — Ražun, dva imena, dve izklesani osebnosti, očeta dveh generacij!

V tihi sobici svojega rojstnega doma v Mali vesi pri Škocijanu preživlja svoj življenjski večer zlatomašnik Matej Ražun. Ob skrbni negi svojih dobrih sester se bori s trdo usodo sivih let, ko ponehavajo duševne in telesne moči. Skromen, prav skromen je njegov zlati jubilej. Še naša iskrena hvaležnost mu hiti nasproti le po teh vrsticah. Sivolasi, po teži dela in boja upehani gospod župnik dosega 75. leto. 10. majnika 1890 je po škofu Kahnu sprejel zakrament sv. mašništva. Še na svojih prvih farah se je mladi duhovnik skrbno vzgajal in uril, da je zamogel kot župnik svoji fari — Šentjakobu v Rožu — v večdesetletnem pastirovanju utisniti pečat svoje molitve in daritve, svojega kulturnega in gospodarskega udejstvovanja. Jasno se je gospod Ražun zavedal, da je verska in pravna vzgoja le polovičarska, če ne temelji na fundamentih družinske vzgoje in materne besede. Tako se je poleg brige za dobro duhovno življenje z vnmemo posvetil še vprašanjem mladinske vzgoje v ljudskem šolstvu. Ni odnehal v tako nehvaležni in nenečni borbi. Ko je bila odbita zadnja prošnja za slovenski pouk v državni šoli, je s pomočjo dobrotnikov sezidal krasno poslopje Narodne šole v Št. Petru in zasebni šoli izposloval javnopravnost. Še sicer se je prav vsega dal Šentjakobčanom: v slovenski posojilnici, v občinski upravi in še v kulturnem društvu je bil marljiv vodja in sotrudnik. Njegov drugi križev pot se je pričel s svetovno vojno, ko ga je usoda vodila skozi zapore in prognanstvo ter skušala streti njegovo silno življenjsko voljo. Ob zlatomašniškem slavlju pa šepeče le še molitve: Stopil bom k božjemu oltarju... Da bi ga slavili ob velikem dnevu, trudno bi zamahnili z roko in njegove oči bi se zazrle v daljo. Naj ga torej ob jubileju doseže vsaj naš hvaležni: Bog povrni!

Tudi drugi jubilarant, kanonik msgr. Valentin Podgorc, je rodom iz Podju-

ne. Mladostna leta je preživel doma v samorastli kmečki družini, gimnazijo in semenišče je obiskoval v Celovcu in 10. majnika 1890 daroval prvo sveto daritev. Njegov vzvišeni poklic ga je vodil v Pliberk in Žabnice, odkoder je sooskrboval sv. Višarje. Študiral je nato v nemški Breslavi, ostal po povratku v Celovcu najprej kot prefekt in vikar škofijskega Marijanišča ter upravitelj župnije sv. Lavrencija, po razsulu je veroučitelj uršulinskega učiteljišča in slovenski pridigar, leta 1929 pa poklican v stolni kapitelj krške škofije. Že leta 1904 ga sv. oče imenuje za častnega komornika. — Zlatomašnik Valentin Podgorc je izreden mož. Le nekaterim posebnim talentom je pridržana vsestranost znanja in udejstvovanja, kakršna odlikuje slavljence. Ni samo vzoren duhovnik in sloveč pridigar, marveč še razgledan v svetu znanstva in literature, vešč je svetovnih jezikov, zaslužen kulturni delavec, priznan zadružnik in gospodarstvenik. In kar je pri vsem na njem najbolj čudovito: v svoje tridesetdeseto leto je ohranil še mladostno živahnost, delavnost in razgibanost. Neizmerno mnogo dolgujemo jubilarantu, ki je svoje veliko bogastvo razsipal v govorjeni in pisani besedi, v neumornem kulturnem in gospodarskem delu — ne v svojo, le v božjo čast in bližnjega blagor. Da bi živeli v miru, ob njegovi zlati maši bi tisoči z Zilje, Roža in Podjune hoteli poromati s slavljencem tja v Gospo sveto prosit zaščitnico slovenskega naroda in slovenskih duhovnikov, naj jim jubilaranta ohrani še do njegove demantne sv. maše. Razmere narekujejo tiho slavlje in tiha, a nič manj silna je prošnja naše narodne družine od Brda do Pliberka, naj nam majniška Kraljica ohrani očeta Valentina Podgorca kot vidno zamenje svoje božjematerinske ljubezni!

Obilo blagoslova! Na Radišah se je poročil posestnik Ivan Tolmajer, pd. Poderšnik na Rutah, z Marijo Thaler, pd. Tončevo. Ženin je član osrednjega prosvetnega odbora in vodja radiškega kult. društva, nevesta iz dobre slovenske družine. Želimo jima mnogo sreče!

Bilo srečno! V Zvrhnjem Kotu v Selah se je poročil lastnik Honzejeve žage Male Miha z Evico Kelih, pd. Hornikovo iz Srednjega Kota. Mladi par so poročali domači preč. g. župnik

Maša prosveta

Mamina slika.

Spisala Rožanka M. E.

Kdor je bil tako srečen, da je imel dobro mater, tisti nosi mamino sliko vedno v svoji duši. Od trenutka, ko smo ji prvič gledali v obraz, smo razvijali njeno sliko v svojem srcu. Otroška ljubezen je vodila čopič, zbi-

rala je vse njene poteze in jih povežala v sliko, ki se je neizbrisno utisnila v našo dušo. Čas nam je morda izbrisal marsikak lep spomin mladinskih let, življenje je zagrnilo najsilnejše utise, podoba ljubljene matere pa kljubuje času in življenju.

Mamina slika in mamine prošnje spremljajo otroka skozi življenje. Mamina prošnja je otroku sveta in rad jo spolnuje v misli, da s tem ustreza maminu srčni želji.

Dobra mati je najdragocenejši zaklad, ki ga je mogoče na zemlji uživati. Služba materna je najplemenitejša. Domača hiša je njeno kraljestvo. Tod občudujemo vso njeno skrb, lepoto in dobroto. Verno srce je mami zakon, po katerem vlada, njeno vladarsko žezlo je ljubezen, s katero zapoveduje. Vera je krona maternega dostojanstva.

Maše gospodarstvo

Zgodaj bomo kosili.

Koncem majnika bomo začeli klepati kose. Ponekod bodo kosili že prej, ker jim gre že bolj trda za krmo. Začetkom junija pa je ob normalnem vremenu skrajni čas, da „vržemo prvo travo naokoli“.

Prav je, da zgodaj kosimo. Mlada trava, mlada detelja in druge krmske rastline so sočne, mehke in bogate na beljakovinah. Po zgodnji košnji je tudi podrast močnejša in hitrejša ter ostale košnje obilnejše. Če kasno kosimo, je krma trda, biljke olesenijo, seno je pusto in slabo prebavno. To velja za vso krmo, ki jo sušimo.

Kdor bi zasejal rž, da jo pokosi za krmo, jo bo spravljal zeleno in sočno in ne bo čakal njenega semena, da nato požanje njeno slamo. Pri travi pa včasih tako delamo. Namesto da bi jo kosili, dokler je sočna, jo žanjemo, ko je zdavnaj prezrela. Kupi so sicer ob pozni košnji večji, a seno je polovico manj vredno.

Naši gospodarji sicer radi medsebojno tekmujejo. Kar nerodno je tistemu, ki je zadnji spravil žito, proso ali krompir s polja. Naglost vobče škoduje, kajti vsako delo zahteva svoj čas: krompir bodi res zrel, ko ga koplješ, seno pravilno suho, ko ga spravljaš, zemlja ne premokra, ko jo obdeluješ. Pri košnji pa bi bila tekma na mestu. Kdo bo letos prvi kosil?

Res je, da že prej kosimo nego svojčas, ko so čakali celo do konca junija. A če bi znale živali govoriti, bi tudi danes še marsikatera tožila, da dobiva trdo starino s prepozno košenega travnika.

Za košnjo je pravi trenutek, kadar je rastlina v cvetju. Na travnikih se ravnamo najboljšo po pasji travi ali po visoki pahovki. Kadar začnejo te

trave cveteti, je čas za košnjo. Tako bomo pridelali dobro seno, a tudi travnik bomo izboljšali. Po zgodnji košnji se ruša dobro obraste in zgosti. Na pozno košeni senožeti postaja ruša iz leta v leto bolj redka, a travniški plevel se razbohoti. Bujno pisani vigredni travniki sami kričijo, da jih njihov gospodar pozno pospravlja. Tudi ni čuda! Plevel ima dovolj časa, da se razvije in gre v seme. Zato dobri gospodarji travnike pri košnji menjavajo in sedaj na tem sedaj na drugem prej kosijo. Menjavanje vrstnega reda košnje je toplotno priporočljivo.

Seveda, kadar zgodaj kosimo, odvezamemo zemlji z boljšim pridelkom tudi več rastlinskih hranilnih snovi. O tem ni dvoma. Torej ne smemo zahtevati zgodnje košnje, ako v isti sapi ne poudarjamo, da je travnike treba tudi gnojiti. Pravilno gnojenje in zgodnja košnja je tisto čarobno sredstvo, s katerim lahko dvigamo prave zaklade iz naših travnikov. Ing. M.

Glede podpor pri nabavi kmetijskih strojev vlada nejasnost. Prva akcija za subvencioniranje nabav je zaključena in so denarna sredstva pošla. Nerešene prošnje se bodo upoštevale, če in ko bodo nova sredstva na razpolago. Nove prošnje so trenutno brezpredmetne.

Tirolska je imela še pred uvedbo postave o dednih kmetijah za svoje kmetijstvo uzakonjeno pravico, da prehajajo kmetije neokrnjene na posestnikovega prvorojenca-sina. Le-te kmetije so bile vpisane v poseben seznam, ki se je nahajal na sodiščih. Večina vpisanih kmetij je z novo postavo postala dedna po državnem zakonu. Za preostala posestva je izšla sedaj postava, ki jim pušča njihovo staro pravico.

Odstavljanje je bridko i za kravo i za tele. Zato postopa previden gospodar tako, da daje teletu, katero odstavlja, mnogo mleka in v prvem tednu celo vsega, kar ga ima krava. Kravi pa poklada seno, ki ostane teletu od obroka, če tele redi. Če vzame tele mesar, priveže kravi v jasli vrv, za katero je bilo privezano tele. Tako ne mukajo ne krave ne telata.

Buče bomo sadili. Buče so sestre krompirja, ker smo jih dobili iz Amerike. Pri nas ponajveč sadimo buče z dolgimi, plazečimi stebli, ki si same iščejo svetle, sončne prostore. Bučno seme ostane kalivo 5 do 8 let. Pred setvijo ga namakamo v mlačni vodi. Semena najbolj sejemo v trikot in sicer po 6 cm seme do semena in ga pokrijemo s 6 cm debelo zemsko plastjo. Ko rastlinice odrastejo, izberemo najmočnejšo in odstranimo ostali dve. Na eni rastlini puščamo samo dva do tri plodove, da se dobro razrastejo. Na Štajerskem poznajo posebne vrste buče, zvane „golice“. Njihovo seme namreč nima lusk in je zato predelovanje v olje bolj enostavno.

Škrup je nevaren sadni škodljivec. Na plodovih, listju in poganjkih povzroča črnkaste, ob robovih raztrgane lise in kraste, ki se neprestano širijo. Močno okuženo listje odpade že poleti, plodovi zaostajajo v razvoju, so enostransko razviti, drobni in krhliji in gnijejo večkrat že na drevesu. Ob vlažnem vremenu v aprilu, maju in juniju se bolezen razširi neredko v takem obsegu, da so tri četrtine sadja škrlupaste. Škoda je tem občutnejša, čim žlahtnejša je sorta in čim bolj je za to bolezen sprejemljiva. Posebno občutljive so parmene, mošancelj, renete, kosmači. Drug škodljivec našega sadja je jabolčni zavijač, kateremu pripisujejo črvičnost jabolka in hrušk. Naše podnebne razmere so mu po godu, zato je pri nas zelo udomačen. Pojavlja se redno v dveh rodovih v enem letu. Škoda po njem znaša celo po 50 in več odstotkov. Proti obema zajedalcema pomaga edino smotrno in pravočasno poletno škropljenje. Zelo važno je škropljenje pred in po cvetju in pri poznih zimskih sadnih vrstah koncem julija ali v začetku avgusta. Sploh je škropljenje poleg čiščenja in gnojenja najvažnejše kulturno delo v sadovnjaku, brez katerega ni pravega uspeha v sadjarstvu.

Kropive so dobra krma. Vsebujejo več hranilnih snovi nego pšenične otrobi. Svetujejo jih za krmljenje kokoši in svinj. Z rokavicami kropive požanemo in posušimo v senci, nakar jih razprostremo na zračnem prostoru. Kokošim jih dajemo zdrobljene med pičo, da dobro nesejo. Pomešamo jih s pšeničnimi otrobi in polijemo z vrelo vodo, da dobimo gost močnik.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Smrt Matije Gubca.

V dobi, ko so plemiči po gradovih živeli preprosto in jim denar, bogastvo in uživanje ni bil glavni cilj, se tudi njihovim kmetijskim podložnikom ni godilo prehudu. Podložnik je v redu opravljal svojo tlako in dajal dolžno desetino, grajščak pa lovil divjačino, se udeleževal viteških iger ali hodil na vojno. Ko pa so vitezi pod vplivom tuje priče razkošno živeli, se grajščaki niso več ozirali na v listinah zapisane kmečke pravice, temveč so pričeli od kmeta samovoljno tirjati vedno več in več.

Kmetje so ugovarjali in se branili krivičnih dajatev. Toda grajščak in njegovi služabniki so jih z bičem in ječo prisilili k pokorščini. Kmetje so se večkrat pritožili škofu in tudi cesarju, a zaman. Zato so sklenili da si pomagajo sami. Kmetski voditelji so se na skrivnih krajih posvetovali, kako bi se vzdignili in si z orožjem v roki priborili stare pravice. Od vasi do vasi se je širil uporniški duh. Po vseh naših krajih je šel od ust do ust klic „stara pravda“. Kar je pomenilo, naj se stare pravice, zapisane v listinah, zopet uveljavijo. Slovenski kmetje na severu so se združili z nemškimi, na jugu s hrvatskimi kmeti. Zadnjim sta povelevala Matija Gubec, hrvatski kmet iz Stubice, in Slovenec Ilija Gregorič iz Ribnice pri Metliki. Uporniški kmetje so nosili za klobukom zimzelen, po katerem so se med seboj spoznavali. Kmalu je narasla „kmetška puntarija“ v velik plaz. L. 1573. so kmečke trume navalile na svoje tlačitelje. Po hudih borbah so bile premagane, več tisoč upornikov je obležalo na bojiščih, Matijo Gubca pa so vjeli in odvedli v Zagreb.

Bila je pustna nedelja l. 1573. Po zagrebških ulicah se razigrano spreha gospoda. Saj danes je pustna nedelja, nedelja zabav in norčij. A čemu prihajajo iz okolice vedno večje trume kmečkega ljudstva? Belih, lepo vezanih, prazničnih kmetijskih oblek je vedno več na ulicah. Ali je tudi kmetško ljudstvo prišlo na maškerado? Ali je to ljudstvo že pozabilo na krvave dogodke pri Krškem in na Stubičkem? Ne, ne! Poglej tem kmetom v obraz! Njihove oči mrko gledajo v svet, na njihovih ustnicah leži trpek smehlaj. Niso prišli na pustno zabavo. Prišli so, da danes poslednjič vidijo svojega voditelja Matijo Gubca. Danes ga bodo usmrtili.

(Konec sledi.)

Življenje v morskih globinah. Znani ameriški biolog W. Beeb je nedavno govoril na kongresu ameriških prirodoslovcov v Newyorku o življenju v globinah morja, o katerem je med drugim dejal naslednje: „Človek je preiskal najbolj zapuščene kraje zemlje in dospel do ledenih pustinj. Z letalom in balonom je prodril v stratosfero in zdaj se je spustil tudi v globine morja, da jim iztrga skrivnosti njihovega življenja. Jaz se nameravam v kratkem spustiti v globino 2000 m pod morsk gladino. Prvi poizkusi, pri katerih sicer nisem prodril še tako globoko, so pokazali, da je življenje v morskih globinah tako zanimivo in fantastično, da si ga človek jedva zamisli.“ Beeb bo preiskaval morje s pomočjo potapljaškega zvona, ki ima poleg varnostnih naprav tudi dva močna žaromet, kajti na dnu morja vlada večna tema. Pripomniti pa je treba, da ta tema ni povsod enaka, ker žive v morskih globinah tudi živali, ki so opremljene z naravnimi žarometi ali pa imajo svetleče se luske. Nekatere živali proizvajajo električno energijo v svojem telesu in

Tudi svinjam jih pokladamo enako pripravljene.

Celovski trg v maju. Voli A 91, Biki C 57—63, krave A 85, B 77, C 65, D 46, telice B 77 do 79, C 69, D 52 pf za kg žive teže; svinje (150 kg in več) 117, (135 do 149,5 kg) 115, (120 do 134,5 kg) 113, (90 do 119,5 kg) 109, (80 do 89,5 kg) 109, (60 do 79,5 kg) 99, pod 60 kg 99, špeharice 115, druge svinje 103 pf za kg.

razsvetljujejo okolico. Mnoga bitja na morskem dnu pa so slepa. Beeb je opazil, kako so se gibala v luči njegovega žaromet, ne da bi občutila svetlobo. Nekatere morske živali imajo videz trave; plazijo se po morskem dnu in se nekje kar same zasade vanj ter s pipalkami srkajo hrano iz dna. Pod morjem so polipi, ki so veliki kakor pes ali tele. Še mnogo drugih zanimivih živali živi v globinah morja. Toda človeku zaenkrat še ni dano, da bi mogel katero teh živali ujeti in jo prineesti na suho. Le s pomočjo filmske kamere je mogoče raziskovati skrivnostno življenje v morskih globinah.

Nova očesna bolezen. Pred par leti se je v Mehiki pričela širiti čudna nalezljiva očesna bolezen. Nad 50.000 Indijancev je do zdaj oslepel. Zdravniki so dognali, da se je pojavila mala rdeča muha in kogar ta piči, oslepi. To je ena najstrašnejših nalezljivih boleznih, kar jih poznamo.

Milijoni kač za čevlje. Čevlji iz kačje kože imajo ponekod visoko ceno. Zato so pobili že nad deset milijonov kač. V Indiji je na delu 3000 mož, ki pobija kače, v Braziliji pa 2000 in nad 1000 v Indo-kini. Samo v Indiji prodajo letno nad 15 milijonov čevljev iz kačje kože.

Mesto brez prebivalcev. Ameriško mesto Clearing je brzkone najbolj čudno mesto na svetu. Dolgo je pet in široko dva kilometra. V mestu so same industrijske trdnice, katerih službenci se vsako jutro pripeljejo od daleč na delo, zvečer pa mesto spet zapuste. Čez noč ostanejo v Clearingu le nočni čuvaji. V vsem mestu ni niti ene stanovanjske zgradbe. Clearing je torej najbrž edino stoodstotno industrijsko mesto na svetu — mesto brez prebivalcev v pravem pomenu besede.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.

Vabilo

k rednemu občnemu zboru **Posojilnice in hranilnice**, r. z. z. n. z. v **Podravljah**, ki se vrši dne **19. majnika 1940** ob 15 uri v zadržni pisarni v Podravljah št. 1.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje in odobritev računskega zaključka za leto 1939.
4. Slučajnosti.

(25)

Načelstvo.

Vabilo

na 29. redni občni zbor **Hranilnice in posojilnice v Štebnu pri Beljaku**, registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo **19. maja 1940** ob 10. uri predpoldne v uradnem prostoru v Štebnu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1939.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vse zadržnike
(26) Načelstvo.